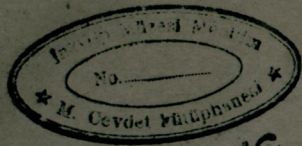

۲۶ تشرین اول ۱۹۱۸

صافی : ۶۶

اوجچی جلد

تذکرہ محبوسان

عُثْمَانِيَّة كِنْيَتِي

اصلاحات فرمانی - خریستیانلارك حقوقی

- غیر مطبوع و ترقیه نکرده -

حق یوفدی . یو حقیقت آرتق کاملاً اظهار ایشدی . از جمله یارس معاهده سنک برما دمی ده عثمانی مالکندو کی خریستیانلارك حقوقه متعلقدی . یو مسئله فی تدقیق ایچون وکلان واجبی سفیرلرندن مرکب مختلط بر قومیسون تشکیل ایدلدی . قومیسونده شیخ الاسلام عارف افندی ده داخلدی . قومیسونلک قرارلری کاملاً ضبط ایدلدی ، یوتون قرارلری احتوا ایچک اوزره بر فرمان قلمه آلیندی ، ایسته (اصلاحات فرمانی) یوایدی . یوفرمان ، دردنجی هاری زماننده قاتولیکلره پروتستانلر بیننده کی مساواتسزقلاری قالدیرمق ایچون نشر اولولان (نانت فرمانی) کی بر شیدی . بزده ده سلطان محمد ثالث سلطنت

سورکن ، آوروایده یو مسا . وانسزاقی قالدیرلشدی (۱۰۰۷ هـ ، ۱۵۹۸ م) . فقط بالآ خره ، اون دردنجی لوقی زماننده (۱۰۹۶ هـ ، ۱۶۸۵) تکرار تأسیس ایدلشدی . شیمدی عثمانیلر ده خریستیانلره کندیلرله مساوی حق و برمک احتیاجی حس ایدیلورلردی .

فرماک اعلانندن اول انساب وعنوانلرکده تبدیلی دوشونولدی . « ایجاب وقت و حاله کوره انسب عنوانر وضع و احداث اولتشی ایچون » بر قومیسون تشکیل ایدلدی . یو قومیسونده خارجه ناظری فؤاد پاشا ایله بکلیکس عیغ افندی وجودت افندی ۱۱ کده داخلدی . قومیسون بر دفعه طوبولاندی ، (قارص) ک روسلر طرفندن استیلای خیری کلتجه تأخیر ایدلدی ، نهایت

(۱) و همه یوس جودت بقا .

حقیقی ادراک ایدلر ، خقدن زیاده آوروپا تربیایله یشیمش عثمانی رجالییدی . سلطان عبدالعجید دوری ، رشید ، فؤاد وعلی پاشالری کی آوروپا عرفاتی جداً تقدیر ایدن بویوک سهار یشیدرمشدی . یو ذکارک تأثیرله ایدی که ، او زمانه قدر هیچ بر خریستیان دولتیله اتفاق ایچیش عثمانیلر ، انگلیزلر ، فرانسیزلر و ساردنیالیرله اتفاق ایچیشلر ، روسلری الیه هر نعلره اوغرا ایشلردی .

بناء علیه آوروپا ایله برلشمک ، غرب عرفانیله فکریلری تور ایچنلک لایو آکلاشلشدی . تورکلر غرب حیاتی آکلاما دجه ، آوروپا ک دولتلر منظومه سته کیرمه دجه ، کندیلری ایچون یاشامق و بقا بولقی

فرم سفیردن صورکا (۱۲۷۲) باب عالی کی زیاده اشغال ایدن مسئله لر دن بری ده اصلاحات فرمانیدی . اصلاحات فرمانی ، غیر مسلم تبعه نلک امتیازیه دائر نشر ایدیلر چک فرماندی . او زمانه قدر غیر مسلم تبعه حقوق اعتبارله مسلملره مساوی دکادی . حتی دکل پالکس حقوق ، ایسه ، قیافت ، اجتماعی حیات نقطه نظر ندن ده هیچ بر مساوات قبول ایدله میشدی . سلطان مراد رابع دوزنده خریستیانلرک تدلیلی شریعت احکامندن صایلیوردی . آره صره قیافتلری تعیین اولتور ، آنه یشیمه لری ، جامده اعلینسز کزیمه لری ، باشلرینه چیتراق طاقلاری ، سواقنده قالدیرمکن کیمه مه لری کی انسانی حسله بیه یاقیشما یحق

فاصلملر قوتولیوردی . عثمانی پادشاهلرک خریستیان تبعه حقدن ده واکوردکاری بومعامله کندیلرینه عربلر دن میراث قاشدی . خریستیانلره قارشى آقیر معامله لری ایلک اول وضع ایدن ، حضرت عمر دی . عثمانی پادشاهلرک شرع شریفه معایر عد استکلامی مسئله بو ایدی ؛ یوقه قرآن کریمده کتاب اهتک تدلیلی امر ایدیلوردی .

فقط عثمانیلر ضعفه و چار اولدجه ، آوروپا لیر عثمانی وطنده یاشایان خریستیانلره قارشى حایط لوری طاقیندجه ، یو شرطلرک دوام ایدمه ییچى آکلاشلدی . دینی برخصوت ، جاهلان برتعب تأثیرله عصرلر دن بری دوام ایدمکن ، آوروپاده قاتولیکلره پروتستانلر بیننده اولدنی کی ، عثمانی مالکندوده اسلاملره خریستیانلر بیننده موجود اولان منافق لر و مساوانسزقلر پلواش پلواش قاقما به باشلادی . یو

سلطان عبدالحمید خان

دولت بزی یهودیله برابر ایدتی ، تر اسلامک تفوقه راضی ایدک .

دیه سوله نیورلردی . اوگون فرمان او قونورکن بر چو قاریک صورتلری آسیدی . اگ زیاده نمون کورونلر ، غرب فکریله پیش کنجلردی . بونلردن ده بعضیلری : « نیمه غیر مسلم اهل اسلام ایچینه یایلوب حمله ملخاوط اولیجی املار کزک قیاتی ترقی ومعدیت توسع ایدر » دیه سونیورلردی .

فرمان او قوندی ، هر فرمان اوقونوشندن سوکرا دعا ائک عادتدی . اونه دن بری دعاوی مأمورلری ایچنده (دعای) نایله برآمور بولونوردی .

دعایر علی العموم جاهل آدمیلردی . حتی خسرو پاشا نلک صدواته داتر

خط هابون او قوندندن سوکرا ، دعاوی ناظر نیک دعایسی خسرو

پاشایه دعا ایدرکن : « هر مه هاراسیمله قهر ایشون ! » دیشدی . پوحال

نظر دقتی جلب ایلدیکی ایچون دعا وظیفه سی دعاوی چاوشلرندن

آلتش ، دعا ایتکی پیلنلره تودیع ایدلشدی . بناء علیه باب عالینک

رسمی بر دعایسی واردی . او اشاده باب عالی دعایسی ، غنایه

جامی خطیبیدی . نه زمان صدارت دکیشه ، چاغیریلیر ، خط هابون

اوقونور او قوناز دعا ایدر یایلردی . اصلاحات فرمانی اسلاملرله

غیر مسلملرک مساواتی اساسنه مستنددی ؛ بناء علیه بو مناسبله

دعا ایدله سی موافق اولامیه قعدی . پونک ایچون خارجه ناظری قواد

پاشا ، خطیب افندی ک چاغیر یلاماسی تنبیه ایشیدی . فقط شیخ الاسلام

عارف افندی ک بوندن خبری یوقدی . بناء علیه فرمان اوقونور اوقوناز :

دعای افندی نردهه ؟ —

دیه صوردی . تشریف ائدی :

نظیف افندی :

— یوق ، کله دی .

دیه جواب ویردی . اوصردهه ، مجلس معارف

اعضاستدن عارف افندی متره بولیدرک آرقه سنده طوریوردی . عارف افندی عمرینی و اعظافله

کچیرمیشدی . اساساً مابین هابون باش کابی حتی بکک خواجه سی اونی حسیله مجلس معارف اعضا فتنده

کیمشیدی . معارف نظارته نیبله و اعظافه قیافیه کیده ، اکثراً وکلا قوناقاریته دوام ایدردی . عارف افندی

شیخ الاسلامک کوزنه ایللشدی :

— کل ، عارف افندی دعا ایت !

دیدی . عارف افندی در حال متره بولیدر له ایل پاسلرک صفی بازار قی کیدی ، میدانه چیچدی ، الارخی آچیدی ؛

قاریله قازاغشیلردی ؛ فقط بو حقوق جهانله ادا مه ائک ایسته شلردی . غربک عرفانی ، تکالی او بلرجه جمهوری . اراضی یالکیز فتح اغشیلردی . اورالرده یاشایان میلیونلرجه انسانلری پونک بر عرفانه تحیل ائک ، کندیلرینه ایصیدیرمی ، رفاه وسعادته ، عدالت وقانونه مساوی معامله مظهر قیلمق خاطر لرینه یله کلمه مشدی . دیندا شلرینه یله مساواتی ، عدالتی ، حق وقانونی دروغ ایدن بریکچیری ذهینتک خریستیانلره نه درلو معامله ایدمه کجکری آلاق کوج بر شی دکلدی . بناء علیه اسلاملرک اوگون ، خریستیانلره بخش ایدیلن بو حق لردن متاثر اولمالری ، ایچنده

رشید پاشا

یاشادقاری قانونلری وعده لملرک دورسته کندیلر شکرده بیگانه اولدقاریته دلیدی . خالقک

تاثری ، اساسلردی . غیر مسلم تبعه اینه سوک درجه نموندی . آرق اوگون بو یون غیر مسلملر

رعیت مسلمکندن چیقورلور ، ملت حاکمه صرسته کیبیرلردی . بوفرماندن نمون اولایان خریستیانلر

وارده ، اولارده بطریقارله سائر روحانی رئیس لردی . چونکه فرمانده اولرک توظیف لری مندرج دی . بوندن

باشقه روملردن ده بعضیلری نمون اولورلردی . اولارغنه کلنیمه قدر اسلاملار دن سوکرا اولاروملر ، سوکرا ارمنیلر

ویهودیلر کایوردی . فرمان موجب شیمدی هیمی ده مساوی طو تولاچقلردی . بوسیدین روملردن بعضیلری ؛

واز کیکیدی . اساساً بو نقطه ی دوشون قواد پاشا ایدی . پاشا ، هر خصوصه اختراعات واحداتی سور بر دات اولقله فرمانلرک انسانی دخی تبدیه مراق ایشیدی . حالوکه اصلاحات فرمانلک اعلانی اهل اسلامه زیاده طوطیه جفتدن بو صره فرمانلرک تبدیل ائقالیه دخی اوغرا شتی مناسب دکل ایدی .

نویات اصلاحات فرمانی حاضرلاندی . هرکس فرمانلک اوقوناسی صریضه لکه کلبوردی . « فرمان جادی اخره نیک دردنچی صالی کونی اوقوناجی » دیه ایشیدیلدی . اوگون صدر اعظم عالی پاشا پارسه کتیدی ، فرمانلک اوقوناسی قائم مقام پاشایه برافندی .

فرمانلک اوقوناسی جادی الا خرمک اون برنجی بازار ابرتسی

کونته قالدی . اوگون هوا پوسلی ایدی . دکیه سلطانده وفات

ایشیدی ، فرمانلک اوقوناسی بر آز کیکیدی . فرمان عالی قائم مقام

فریسی عهده پاشا حضورنده ، عرض اولمستنده اوقوندی . فرمان او-

قوندنی صرده بالجه وکلا ، مجلس اعضایی ، باغعل مناصب ومأمور

ریتلرده بولونان علما ، بطریقار ، خاخم پاشی ، متره بولیدلر ، روم

ملتی معترانی ، کلاما عرض اولمستنده حاضر دیلر . معزولاردن کیسه

دهوت اولوغامشیدی . اصلاحات فرمانی اسلاملرک

تاثر ایشدی . فرمان موجبنه مسلم تبعه ایل غیر مسلم تبعه کافه

حقوقده بر برله مساوی اولاجقلردی . حال پونک اوزمانه قدر خریستیانلر

رعبه متابعه سنده ایدی . باب عالی بو فرمانی مصالحه یه اساس اتخاذ

ایدیلن دوت ماده دن بریه نظراً اعلانه مجبوردی . بومادهه خبر

پیتانلرک امتیازاتی مسئله سیدی ؛ فقط بوسلله عثمانی دولتک استقلالنه

طو قوناملق شرطیه مقیددی . شمدی امتیاز مسئله سی بر عارف ایدلش ، مسلم وغیر مسلم

تبعه نلک بالجه حقوقده مساواتی قبول اولوغامشیدی . اوگون اسلاملردن پک یونی متاثردی . هان هرکس :

— ابا واجداد نیک قایله قازالیش اولان حقوق مقدسه ملیه صری بونون غالب ایتدک . ملت

اسلامیه ملت حاکه ایکن بولمه برقدس خقدن محروم قالدی . اهل اسلامه بو بر آغلا یاجی کوندر .

دیورودی . بومطامه ، صرف خود پندانه حبله مستنددی .

ملت اسلامیه نلک ملت حاکه اولامی ، جبرایله ، قهر ایله ، جهل ایله ، عرفانلر لاله ممکن اولامازدی .

واقعاً « ابا واجداد من » « حقوق مقدسه ملیه منی »

بعض امتیازات استحصالی ایدهدرك اولنری انكافریه طرفدار قیلقدی . نتهكم اصلاحات فرمائی ایچون طوبلانیان قومسیونده بوکا فوق العاده چالیشمش ، نهایت مقصدیه نائل اویشدی . حال بوکه او تاریخی کاتبیه قدر عثمانیلر انكافریه دائمی ایلدی . فقط یوسمله ، خلقی انكافریدن صوغوتدی . فرانسز اینجیستک آرزوسیده بوسورته حصوله کتشی اولدی . روسیه

طرفدارى اولانلره رشید پاشا طرفدارلریده فرمانك مضر تلری صایوب دوکیورلو ، خلق وکلادن تقیر ایدیلورلری . رشید پاشانك مقصدی تبعه غیر مسلمیه و برین حقوق لرومی انكار اتمك ككدی ؛ اساسا گندیده بوفكر موسكی ترویج ایدیلردندی . حتی خارجه حسن الشریعیهرك یوبوله خلی ایلیر کیششدی . فقط پونك تدریجا پایاماسی طرفداریدی . عالی وفوادیاشار ایسه بوفكری بردن برده قم تعلیفه قوشلردی ؛ بوسیدن خلق فرمانی هضم ایدمیلورلری . فرمانده مدرج احکامك بر چوئی دانائ موجوددی . بوسفریکو بریش امتیاز کی کوستریلورلری . برقمی ده غایت مهم یازلشدی . بومهم قسملرده آوروپالیره باشقه ، اسلاملره باشقه درلو تفسیر ایدیلورلری .

حتی بعضاری فوادیاشاه : — بو فرمانك حکمنجه بوندن سوکرا رعایادن دخی وکلا ووزرا اولئی لازم کلحك . دیشلر . فوادیاشاده شو جوابی ویرمش :

— رعایان وکلا ووزرا اولئی شوبله طورسون مجلس والاعاضاسی یله اولامیه جقفریه فرمانك بربرده دلیل واردکره حیث حاجنده خریستیان تبعه دن بعضاری جمله جلب الهه ماده اکره به

ادخال اولونه جقفری ماده سیدر . ایشته بوماده آنلرك اعضاقلریه سد اولئی اوزره فرمانك درج اولوئشدر . فقط خلائق آغزنی طوفانی قابل دككدی . خصوصیه رشیدپاشا ، متصل فرمانك بعض ماده لرئی ایضاح ایدیلور . بواضا حلال وکلانك قولانغه کیندکله حدنی موجب اولیورلری . حتی بوسمله شیخ الاسلام عارف افندی ده ایشتمش :

— بو ائشاده بافرمان عالی نشر اولونان مواده

تکالیف بعض مرتبه تبدیل قابل اولورلری . دیورلردی . هرکس وکلانك علیهنده ایدی . وکلا ایسه رشید پاشایه بوسورته غلبه چالغقاری ایچون ممنون دیلر . انک زیادیه بو فرمانن خوشلاغانا یانلر انکلیز ، فرانسز و آوستریا سفیرلیدی . حتی ایچیلردن بعضاری : — وکلا حاضره مطلوب و مأمورلرك اوته طرفه کچدیلر .

صدر اعظم محمد امین عالی پاشا

دیورلردی . فرانسز ایلیجینی ایسه : — دولت علیهك بوقدر فدا قارلی ایدمه جکی مأمول اغز ایدك . قانین نه دیدیسه وکلاى دولت علیه قبول ایتدی . اکر برآرظا یانلشمش اولسه ایدی ، بعض مرتبه کندلوریه یاردم ایدرم .

دیشدی . فرانسز ایلیجینستک مقصدی اسلاملری انکارلر علیه تنقیدی ایتکدی . چونکه انکار ایلیجینی قانینک مسلکی دولت علیهك خریستیان تبعه سی ایچون

— یا محمول الخوال والاحوال حول حالنا الی احسن الحال اللهم ارحم امة محمد اللهم احفظ امة محمد! دینه بکلک بر دعا اوفودی . پاپاسلر فنا حالده بوزولدی ، هرکسک جانی صیقیلدی ، سر عسکر رشدی پاشا بودعا اوزرته رفقا سندن برینک قولانغه اکیلدی ، شو سوزلری سوله دی :

— برکیجه ساعت طقوزه قدر مشغول اولدیق بر اوزون لایحه قلمه آلوده تمام ایتدکنن سوکرا اوزرته نزع دوکیم دیرکن یا کشفله مرکب حقسه سی آلوب دوکدرک بوقدر امکانی هبا ایتدکده انسان تاصل مأموس و متاثر اولورایسه بو فرمانك عینده بو دعانك اوقونوشی ده اوله اولدی .

معما یه استانبوله اخلاق فتاحالده بوزولشدی . بر چوقلری بو فرمانن سوکرا قوبومتعصلره آلاى ایدیلورلردی . حتی فرمان اوفونقدن سوکرا خوا جهلردن بری نماز قیلورمش . محمدپاشا زاده سعیدك خواجهك یانه کیشش :

— نه قیلیورسك ، خواجه افندی ، فرمان اوفوندی . کورمککی ، تبعه غیر مسلمیه برابر اوله جی !

دیش . بو سوزلر قائمقام پاشایه خبر ویرلش . پاشا ، برحدت ، سعید بکی حضوریه جاغیرمش :

— سنك آغزنی بیرنارم! دینه آزارلا مش . سعید بك بو تهدید اوزرته قائمقام پاشانك آباغنه قانانش . حتی پاشانك قاننی بسم بکلک قولانغه — کیدهرك توبه واستغفار ایتدکن سوکرا صافل ده صایورمش ...

اصلاحات فرمانك اوقونار . سی استانبوله اوزون بروردی قودیبه سببیت و بردی . اسکی

ذهینده اولانلرك بر چوئی وکلا علیهنده بولونابه باشلادیلر . فرمانك مضطه سنی خارجه مستشاری صفوت افندی مهرله مهنشدی ؛ بو سبیدن هرکس صفوت افندی نی آغیشلامایه باشلادی . شیخ الاسلام عارف افندیك فرمان مندرجاتی تصویب ایتدی ایسه مقدوحیده سببیت و بردی . خلق فرمانن بحث ایدلرکن :

— اکر ایشانک اینجیده رشیدپاشا ایله شیخ الاسلام سابق عارف حکمت یوانه هیدی ، بوبله اولمازدی .

تشریری برشی یوقدر . خلق دخی بونی حسن قبول
ایندی . بعضی اعتراض ایدیلر وارایسده انلر دخی
معزولین وکلا اولغله بعضیلرینی محاکمه به مجبور
اولاخدر .

رشید پاشا ، شیخ الاسلام بو سوزلری
ایندی ، بونی کندی ایچون بر تعریض واخله نقلی
ایندی . جودت افندی بی چاغیردی ، کندیسینه
مسئله بی ایضاح ایندی ، شیخ الاسلام عارف افندی به
کوندردی . جودت پاشا ، او سردهده شیخ الاسلام
ایله ملاقاتی شو صورته تصویر ایدیور :

« واروب تعالیم وجهله دیمکه رشید پاشا
مخصوصاً الکریکزی اویر . ایتمشکه وکلا یفامدن
بعضیلری بو فرمانده مضر برشی یوقدر .
خلقهده بونی حسن قبول ایندی . بعضی
اعتراض ایدیلر وارایسده انلر معزولین
وکلادر . بعضیلرینی محاکمه چکمه
مجبور اوله جفر دیو ایتمی . رشید پاشا
دیورکه سائر معزولین نه دیشلر ؟
وما گمدن چکینورلری ، چکینورلری
بیلیم . بن یوگا اعتراض ایتدم دیریم
یالان سولیمش اولورم . فقط اعتراضم
فرمانک عجمونه دکل ، بعضی موادهدر .
اعتراض ایتمکه دخی حقم واردر . زیرا
بو قدر سنه دولت علیه خدمتده یولتمش .
نمده بو دولته حصم واردر ، یونک
ایچون محاکمه دعوت اولنور ایسم
کال نمونیتله کیدرم . حاضر سولیمه چکم
بعضی موادی ایضاح ایلمش اولورم .
ذات دولتریک امور شرعیده مهارت
کلمه سی واردر . نمده اوقدر امور یولتمشده
بهارتم واردر دیو دعوا ایتم . لکن
بو قدر سنه خدمات سینهده قوللایلم .
دولت وملتک وپادشاهک شان واسفلاعه
وشان وچیئنه طوفوق ملوقنیه حق
ماده لری فرق وتیزه اقدام واردر .

خرسیتانلر برشی یایعاش ایکن بو قدر امتیازاته
نال اولغیلری حالده بن بو ملتدن ودولت علیه ملک
پونجه سنه لک وکلا سندن یولندیم حالده افکار بی
سربیت سولیمه چک قدر امتیازم اولسونی ؟ دیو
تقریر وتلیع ایلم . شیخ الاسلام افندی یو کاجوایا
پاشا حضرتلریک امور یولتمشده مهارتی جله ملک
مسلمیدر . او دعوا ایترایسده بز بونی دعوا ایلر .
او بو دولت فتوا ایتمی کیدرم . هر مشکلی اندن
سؤال ایدیز . حتی منجیوقک مکالمه سنده انلر معزول
ایدیلر . بن او وقت دخی اشتباه ایتدیمک ماده لری
کیدوب کندوسندن سؤال ایتمش ایدم . بو خصوصده
اعتراضه دخی حقاری واردر . بعضی مضر مواده
وقولر نمده اگرچه وکلادن بریک قوناغه کینیک
شازرنه کوره نزلدر . لکن وکلادن قنغینی ایستر

ایسه جلب ایله اخطار اغلری لازمه دندر . بو صورته
رشید پاشا یالیمشده اوطور یوده بنه دولت امورینه
مداخله ایدمور دیانلره ابتدا معارض اوله جی . بن .
انلر ووقولی بو دولته اقرانی منقرض اولمش بر
ذاتدر . بن انلری پک بیوک بیلورم . فقط سائر
خیر کوندرمیویده بکا خیر کوندرمکده سبب ندر ؟
دیدمکه صدراعظم یولندیمی وقت شیخ الاسلاملر
صرح اوله گشدر . دیو جواب ویردم . یونک
اوزرنه تکرار سوزده دوام ایله بن بو لقریدی
وکلادن ایتمدم وینلرنده دخی یوله بر سوز اولدیم
طوئدم . زیرا انلری مجلسدن عجله کورورم .
بکا کلوب کتدکاری یوقدر . پاشا حضرتلریک
علیه یوله بر سوز سولیمه چک اوله ل بکا امنیت

خارجیه نظری مؤاد پاشا

افندی حضرتلریه سولیمه سکلده بر رتبه تاییه
میتازی آلسون « دیش . او دخی غایت احق و قیایه
بر ارمی اولدندن کلوب مکتوبی وکتدخامنه
بونی نقل ایله رتبه التماس ایلمش . بو ماده دن غایت
عزیز و مکدر اولدم . یوماده لری ایضاح ایدیکز .
خلقک تعریضاتندن قورولم دیدم . یوخسه محاکمه
لقریدیسی اولدی دیو ختم کلام ایلدی .

دوئوب رشید پاشا یانه کلدیم . شیخ الاسلام
افندیک افاداتی کندوسنه بیان ایتدم .

نتیجه ده شیخ الاسلام افندیک یوله بر سوزده
یولوغادیمی آکلاشیلدی . فقط رشید پاشا . کندیسینه
بو سوزلر آکلاشیلدی زمان ، شو مطالعه ده یولوندی .
— شیخ الاسلام افندیکن اوله برشی صادر
اولدیمی آکلاشیلدی . لکن او یچاره ملک
منقل اولدیمی معلوم اولدی که ، موادک
ایضاحیه اعتراضاتک دفع اوله جی زعمنده
یولتمشور . فقط ایضاح اولسون دیکند
حق وار . کاشککه یونده اصرار ایتمسه
واول موادی ایضاح ایتدرسده هر کس
اشباهدن قورولسه . بنده سائر لریله
برابر معترض ایکن مقر اولورم .

رشید پاشا بو سوزلری سویلرکن
وفیق افندی ده یاننده حاضر دی . حتی
سوزده او ده قاریتمش :

— بو افندیکن باشنه بر کله چک
وار . اگر دها بر ایکی مجلسده ایضاح
اولسون دیرسه عزلی لازم کاور .
دشندی . یوسوز اوزرنه رشید پاشا
ویاننده کیر مستزایانه کوله لک جمعه ختام
ویرمشلدی .

رشید پاشا ملک اصلاحات فرمای حقنده
کی مطالعه سی شو مرکزده ایدی :
بونی بالذات جودت پاشایه ده آکلاشیدی .
اصلاحات فرمانک تنظیمندن بر سنه اوله
دولتار پینده جاری مخابرنده یالکیز
خریستیانلرک دخی امتیازلری موضوع بحث
ایلدیشی . فقط یوقله معاهده یه اداخل ایدیه چکدی .
رشید پاشا یوستله ده مشته اصرار ایتمش . حال یوکه
شمدی مصالحه به اساس اتحاد اولونان ماده لرک درنجی
ماده سنه خریستیانلر ایچون حقوق سیاهیسه ده
قولونشیدی . بو ماده ، استابوله انکارته ، فرانسه
و آستریا سفیرلریله رسمی مجلسلر عقد ایدیلرک
قبول ایدلمش ، حتی قالیما ک ملکده ضبط طوئمشدی .
رشید پاشا یوستله بی خیر آلدیمی زمان شو مطالعه ده
یولونشیدی :

— بو مسئله (مورد) داخلیه متعلق اوله ایدمالتلر
برمذا کردهدر . واکرچه مقدمه لری دخی سفرای بعضی
شیرلر سویلر بعضی ایشلر پادیرلر ایدی . ایچنی
کافتمی من غیر سوس اولوب رسمی سورتده برشی
وقوع یوللاز دی . و مواد اساسیه مذ کوره دولت

ایدمزلر . فقط جای اعتراض اولان ماده لرنه لریدر ؟
دیدمکه : اورالری بکا بیان ایدی دیو سوزی
قیصه کسدم . بعده بنه کلامه دوام ایله : یونلرهب
فتا شیردر . لکن نه چاره ؟ مقدما اون سنه اول
مرتد ماده سنه قرار ویرلدمکه فرنک دوئنامی
پوراده یوق ایدی . شمدی دوئمالرندن یشفه انکلیز
اردوسی اسکمارده ، فرانسز اردوسی مصفقهدر .
نهایتم ؟ اووقت ویریلان قرار اوزره ماده معلومه که
تأخیر قتل ایله تأویل اولتمش ایدی ، یورکه تعیم
اولندی . و فرمانده اولان شیرلر یکی دکادر . یکی
بر ایکی ماده واردر . واقعا بن مجلسده بعضی سوزلر
سولیمه شدم . لکن محاکمه لقریدیسی اولدی . سولیمه که
سقم پک افندی کوزل اوغلی ایچون : رتبه سز لرمده
ویرلیمه چک ایتمش ، سنده بو طریقک آدمیسک .

علیه عرض اولتدین روسیه لویه عرض وقول ایندیرلرلکن سوکرا دولت علیه عرض اولنقدمه شوق حقو پولنیه اوزرینه بر پوتستو اولتی لازم دندی .

بنام علیه اصلاحات فرمانتک لومنه رشید پاشاده قالدی . فقط بعضی مادمیرلرک تعدیلنه طرقداردی ، حال بوک وکلا اوروپا یلرله خوش کورونک ایچون فصله مساعدا نه بولوغشار ، وندریجا پایلاج بر شیئی بردنبره اعلان اغشارلردی . بو ماده لزلک اسلام نظرند حصوله کیدریکی فنا تأیری ازاله ایچون ده درلو دولتقسیر ایدرک خلئی اوایلامایه باشلا شلردی . وکلا معزولرلرک الک زیاده اعتراض ایندکریکی ده نقطه یددی . فرمانک بوصورنه یازلاست سب ، قافین یددی . رشید پاشانک عربی و محمد علی پاشانک میدانه چیقارلای یوزندن کوجنیکدی . اصلاحات فرمانتک الک آغیر مادمی ، اوز زمانک نقطه نظرنیه کوره ،

خریستیانر «وظائف تبعیت الک آغری اولان وظیفه عسکریه» فی ایفا ایندکاری حالده ، سیاسی حقوقده اسلامدرله مساوی اولارلیدی . بومالعه ملوغربوایدی ، فی الحقیقه خریستیانلار ، دکل وظیفه عسکریه ایفاشی ، حتی وطن اندیشه سیله ده متحسب کادردی . بالخاصه استانبولده اوطوران و غرب فکریله بنشیلر عثمانی وطننده یشارلر ، عثمانی وطننده ثروتلری وسادنلری تأمین ایدرلر ، بیه عثمانی وطنی بیقیق ایچون عثمانلرک الک فی امان دشمنلرله حساسی و منفعلی تشریک اینکدن کری طورمازلردی .

عثمانی وطنی دشمن استیلاست معروض قالدی بزمان الک زیاده سوینی ، حتی التلاید طاورانان ، بلکه برکون اولسکی و ملنداشلری یارچالاق و دشمنله برلشملک ایچون حاضرلانا ، خریستیانلردی . اکثرندک اردونک معاویتی « معزز طور افرلرک دشمن الینه کیمه می ، مملکتک فلاکنه اوغرامانی ، اوفاقی بر تأثر دکل ، بلکه سهرلر بری بکلکاری یارلرک حصولی کومکدن متولد نشملر پیدا ایدردی . عثمانی اداره سندن

کوردکاری قانقلر قایلرندن بر دولوزال اولماز ، دخی تعصب ، ازلی برکین عثمانی دشمنلره حساً و فعلاً برلشلی اولنر ده اوماق کوسرتدیدی . یالکر ، دولت خدمتده بولونان و خلیق عثمانی حسی بسلرین اوفاقی بر قسم بو حاللردن مستثنی طوولوبایلردی . اسلاملار بو خیققلری ییلکاری ایچون خریستیان عنصرلردن مملکت محافظلی ، عسکرلک کی درین بر وطن عشقه مستند خدمتاری هیچ بر زمان بکلشمارلیدی ، بنام علیه خریستیانلارده کندیلرله مساوی سیاسی حق و بر یلسی موافق کورمزلردی . شدیدی بو حق و بر یلسی موافق کورمزلردی . حقوق عادی سرمه سه کیره چکدی . چونکه پلاس قونقراسنده ، ساردر دولتردن کلان مرخصر اصلاحات فرمانتک معاهده ده ادخالئی اینته شلردی . عالی پاشا بوکا موافقت ایتمیش ، مسئله فی استانبوله عرض اینشیدی . استانبولن ایشه آغیق :

« دولت علیه پولیه بر فرمان اصدار ایندی ، دول سائر ده دخی تحسین ایلدی .

تعبیرتک درجه رضا کوسرتلشدی . حتی ذیلنه : « دولت علیه مک امور داخلیه سه مداخله اولمه مامسی » قیدی ده قونوشلیدی . وکلا بونکلر متسی اولیورلردی . رشید پاشا ایشه بو شرط داخلنده ییله :

— بویا ققره مندرج اولدینی حالده اجر اتانک مفردانه مداخله اولنه مامق معناسی چیقار . بوقسه عمومی حقو اورپادن اولدی . دیوردی .

حتی بو صره درده ، قانین رشید پاشا ایله ملاقات ایتمیش ، وشو سوزلری سوبله شدیدی :

— سلطان عبدالعجید حضرتلری بی جایغربوده دول اوروپا یزده بومادی تعهد ایندیرددرک باشمیزی بالیه اوغرا ندیلر . سنده بوراده بو قدر سته لک الیجیک دیو تقاضا ایشه ، بر جواب وار ، دیرمکه سنک صدراعظمک عالی پاشا بولرله دایر درسماعنده عقد اولونان قونقراسنده الینی کوسکنه قویوب دولت علیه مک پاشامانی بومودک اجراسنه منوطدر دیرمکه بونلرک عسنانی بیان ایندی ، اگر داخل مشکلاقی اولسه ، اوراسی انلر ده اعلاییلور . بز خارجدن لایقوله کورمه میز .

رشید پاشا اصلاحات فرمانده کی مادمه لری بردلو هضم ایلدی دیوردی . خصوصیه وکلاک « تحت عا کیمه آلیق » سوزی بر درلو خاطرنین چیقما . بوردی . نهایت مابین هایون باش کناتنه برتد کیره ایلر برده امتیاز فرمانی حقدنکه اعتراضاتی حاوی لایحه یازدی ، هر ایکینسده مابین هایونه تقدیم ایندی که ، صورتلری بروجع آتیدر :

رشید پاشانک مابین هایون باش کناتنه یازمش اولدینی تذکره ک سوریدر :

دردست اولان مصالح دقیقندن دولای بعضی کبیات و مطالعاتی حاوی قلمه آلتان لایحه منظور دقایقشور حضرت بادشاهی بیورللی ایچون تقدیم قلدی لایحه مک کورمه بعضی فقراتی ذوات مستخدمه قدیم بعضیخری اتهام صورتده کی کورینیور ایشه ده خدا عیلمدرکه هیچ کیمسه حقدنه غرضم وکندعه دخی سرمایه حیام اولان نوجهات جلبه جناب ولی نعمتک باستندن غیر ای امل اولیوب فقط جان جهانندن اقدم ییلدیک بادشاهز اندمزه و ذلوت علیه لویه و وطن و ملتیه مضر اوله جی شیلری تجویز ایدنر بدوزورادن اولادام دخی اولسهر لاله احمد خلقت دایتمده یولان صدافتم جهتیه بیه طوغری بی سوبله مکدن کورو طورده جمعه وولی نعمت بیتمن شهباشه مالک خصلت اندمزه و وطن و ملتیه منفعتی ظن ایندیمک کبیاتی دخی عرض و بیان اینکلکی فریغه ذمت رقیب ییلدیکه . مینی لایحه مرقومیه بعضی خصوصات درج اولتیش

اولمله بو صورت الحاله هذه بولندیم حال وموقع اقتضاسیجه بر بی ادانه حرکت جسارت رکنی آله جی جهاله شایان توبیخ اوله جمعی دخی معترف ایشه ده نیات صادق حسیله عفو عالی مظهریم خصوصنده امید کفرانه دخی یک قوی بولنمله حق یندکانه ده هر نه دولرو معالیه بیورله یک بونک نعمت و عنایت ییلدیکه و چونکه لایحه مذکوره مآلندن مستفاد اوله جی وجهه ذات والای و کالینتایلیک بو طرفدن قبل الحرحه واقع اولان سوزالیریه لازم کلجک جوابلری و بروب بعضی مسواعتدن دولایی استیلور ایشه عا کیمه حاضر و آماده اولدینمی دخی جانب جناب قنواباهی اخبار ایلدیکدن بو کره دخی لایحه مذکوره ایلر هر حالی و ذهن قاصرجه بعضی مطالعات تحسینه دخی من غیر حد عیدتعلیای حضرت ولی نعمته بیان و اشارت متجاسر اولدیمدن اوراق بندۀ بی ریالریک بوندنصره اتخاذ ایدمکجه اصول و مسلک شاید عا کیمه هجوت اولندیم حالده کیدوب هر خصوصک طوغریسی سوبله مک اوزره ماعدا وقتلرند التزام سکوت اینکدن وهیج بر شیشه قاریقمانده عبارت اوله جی ایشه ده مجرکندی جرم وکناه و طالع سیاهم اقتضاسیجه اکثرا نیام مقتزانه هدف اوله کلدیکه و دردست بولنان شیلره طرف چا کرانه من اعتراض وقوی شایه سیله حتی کندنه ده ایلیرک تشدید افکارنه چالنده اولسیدی حتی محتملات قوه دن بولندیننه نظراً بو بولده ظهور

ایده ییله جیل قی و قالدی بالاخره ولی نعمتک راخصر لاری موجب بوعید خلواک دخی خدانکرده حسن نظر صرحت اترجناب شه ریاردین دوشمکی اتاج ایلدی بیلیدی و اهمی سده کینه لویه خاطر خراش اولدیندن بیلیدن هواسی لطیفجه بر عاله کیدوب اقامت اینکله اصر و فرمان جناب تاجدارای متناق بیورلور ایشه اجرای مقضای متبغه مساعت اولونه دخی رهین علم سامی لری بیورلرده اولیاده

پارسده عقد اوتانن پیش ایکی سسمی معاوضی نیعه غیر مسلمیه قلطان امتیاز قریای عقدنه بعضی اعتراضاتی حاوی رشید پاشا طرفندن لایحه کیره معاوضی اترق مابین هایونه تقدیم اولنان لایحه مک سوریدر :

ذات والای حضرت صدرا تنهای بو طرفدن حرکت ایتندن اول کندولرینه فرانسه سیغیرتک بالوسنده مصادف اولدیندنه انشای سیمیده خریستیان تبعیه دایر پایله جی شیلرک بر ان اقدم اجرایی تقدیرنده بو خصوصک معاهده ده داخل اولندن قونقرایلی سفرای تله طرفندن وعد اولدینمی حکله ایلر برابر یابده مطالعه چا کرانه ای استفسار بیوردفلرینه بنام مادامکک شرائط صلحه مک دردیجی مادمی خریستیانلر اوزرینه اولوب بولده ایشه شمدیه قدر سیج بر ورده رسیده ده کورلیان حقوق بولنیه تعبیری که اهل اسلام ایلر خریستیان تبعیه فی هر خصوصده مساوات کامله حاله قویه جی بر سوزدر بودنی مندرج ایکن طرف دولت علیه دن رد اولدینندن بشقه مواد خمسده مک اساس اتخاذ

بر کوٹا مداخلہ ابدانسی فقراتک دخی عہدنامہ بہ درج ابدلی کی بعضی پابندیس وقت و حالہ فائدہ لو کہ کورپور ایسودہ بونلر بہ ملاحظہ قاصرہ قبیلند اولہرق مبارک دھن و خاطر تاباک حضرت ظل الامی بہ لاغ و سانغ اولہجق ارای رزیتہ شخص اصابت و کرامت اولہجفندہ اشتیاق اولماعلہ امر و فرمان

اصلاحات فرمانیک بعض احکامہ بالکزر رشید پاشا دکل ، استغنا کی بکدہ معترضی . استغنا کی بک فرمانیک تنظیم و اعلا تندن اول مقام صدرتہ بر لاغہ و برہ شدی . بولایعہدہ عینلہ رشید پاشانک مکرری درمیان ایدیلوردی . استغنا کی بک بشو مظلومہ دہ ایدی :

«دول تلتہ سفرا سی شمدین بالجملہ تیغ سلطنت سنیہ بہ مساوات حقوق اعطاسی ادعا ایدہ ورلر . بوجالہ ایسہ ایاغن جد متوارد اولان و طبیعت تانیہ حکمتہ کیرن انعقاد و ذہابا و عادات و اعتاداتک دغہ» اتحاد اولہجق تنظیمات جدیدہ تک تطبیقات فعلیہ و اجراءات عملیہ سہ مخالف و معترض اولہجقاری درکار د . اوروردہ دخی دغہ» تنظیمات جدیدہ میسر اولہمیوب بالندردخ حاصل اولہ کلدیکی معلومدر . ثانیاً فرانسدہ قوتلکرک پرونستان ایلہ و انکترہدہ پرونستانلرک قوتلکر ایلہ و المانیادہ کڈاک و غوغویان خصایص ممالک عثمانیہ دہ کاکہ بظہورہ کلان خاصاندن قاتلکار زیادہ و خیم اولوب اورویا دہ درجہ تک تصابت دہیہ تک تصابت و تفتیش ایدیکاری متالوولت علیہ دخی تبعہ سنک زعم و ذہابا برنی رفتہ رفتہ تبدیلہ صرف ہمت بیورمقدہ اولوب ایچق اول بولہ معاہدہ لہ تبدیلہ اصلاح اولتدغہ سفرائک ادعا ایدیکاری مساعدات حقوق نکتہ نازکیس قودن فملہ کلہ س . شویہ تک مساعدات قبیلند اولہرق ایک ایچور سہ دہیور طرف دولت علیہ دن دول متحابہ نصاریہ اعطای بیورلش و صہور زمان ایلہ شروط متقابلہ حکمتی آلتش اولان عہدنامہ لایکزر ملل فرنجیہ نافع و تبعہ دولت علیہ بہ مضر اولغہ بوجاک غاسی سفرائ تلتہ دوستلر بک مضر انصاف و وجدانلری روا کورم . بوجایہ مسکتہ تک سفرائہ ملائیانہ و حکیمانہ اعطاسی تقدیرندہ افتاع و الزاملری قابل اولور ظن و اعتقاد دہم . »

استغنا کی بک ، سلطان سلیم ثانیک صولک زمانلرندہ روسیہ بہ سولک اولوان اردوی مایوندہ صالتہ کتشدہ بولوان مصطی رقیق اقبانک عینتدہ اردوی مایون تر جایدی . روحاً حقیق برعنائیلدی . بنا علیہ سولزری صمیمیت و صداقتہ بر دایلدی : ذاتاً اورویا لیلرک عثمانی وطنندہ یاشایان خریقیلاری التزام انجری ، اولنرک رفاه و ترقیسی تأمین ایتک ، اولری عثمانیلرک فنا ادا رہ سندن قورنارقم مقصدینہ منی اولمادیہ منی بیلیوردی . اورویا لیلرک بہ جایندہ مقصدلری . عثمانی ملکہندہ اوطوران خریقیلاری وقایہ ایدیلور کی کورویولرک عثمانی دولتیکی داخلی ایشلرینہ بر مداخلہ قایسی

ابتدا بر فرمان عالینک احکامی سلطنت سنیہ تک کدولکندن تأسیس بیورمش اولدینی سائر نظامانہ بکرمہ یولک دول تلتہ سفرا سیلہ رسماً قونفرالردہ قرارلشدولش اولدینی جہتلہ ثانی اجراستہ بیجوریت قویہ درکار اولدیندن یولک تعدیل و تغیری امر عمال اولوب فقط ایالات والیودہ اجرآتندہ دخی مأمورین طرفلندن یولسزلق واقع اولہجق اولور ایسہ یونند برطاقم غوائل تیکن ایدہ جکندن یونکلہ عساکر اجیبہ تک ممالک سلطنت سنیہ دغہ عیند اقامتسہ دخی سببیت و برہ جکندہ شبہ اولتغہ باری شو عاذیر ملحوظہ تک اوکی کیدرمک ایچون مأمورین کرای حرکت مکیمانہ دعوت یولندہ کندولریتہ تنہاتملہ یازلیسی و اشبو فرمان عالیند دولای ہر طرفہ ایلہ اسلامک مکدر و مغموم اولہجقاری امور طیبیعدن اولوب اگرچہ عجزایہ حالیہ اوانندہ خریستیان تبعہ طرفندن دخی خدمتہ قصور اولتامنش ایسہدہ اغور دولت علیہدہ اصل فدای جان ایدن ملت اسلامیہ اولدیندن عموم اہل دخی باقماسی و حوالی» ہجازینک صفت جلیلہ» خلافت کبریاہ رابطہ قویہ سی جہتلہ اول قطعہ مبارک اہالی کرامتک افکارلری کوزنمک فریضہ دن اولوق دہا یقین وقندہ بر اسرا مجموعیتی سوزنک اورالزدہ نعل قتال عظیمہ سبب اولدینی دخی پو فرمان عالینک اورالزدہ شیوی ہرکسی المانک ایدہ جکندہ دلیل قویسی اولملغہ وجہ والیسدہ و گلوکل کل پاشا خریلری ہر تقدرا صدقادر بر ذات ایسہدہ بروقتندہ و کدنوسنک مشہود اولان شدت و حدق خصوصاً حرم شریف درونندہ دکر و ستغیر الہی دخی بر ارباب وقوف طرفلندن روایت اولتغہ مشارالہ سایہ شوکتوایہ حضرت خلافتناہیدہ اخر ایشدہ قولا لاق اورزہ شواراتی حرمین شریفین اہالی کرامتی تأمین و تالیفہ وانلرہ سؤ تأثیراتی اولہجق شیلری حکیمانہ تفہیم و تفریغہ مقدر بذاتک دخی جدیدہ والی تعینیلہ سرمایا عمل مأموریتہ اعزام بیورلسی و پورددہ کی شرائط صلیحہ تک دردیجی مادہسی ختندہ بروچہ محرر ایشدادن قیدسزلق وقوعوبلش اولدیندن شمدی سالف الہ دکر فرمان عالینک عہدنامہ دہ مذکور اولقندن قورتارلسی بک شکیل کورپوتوب خالیوک ہرقتدر صورت فقہیہ دہ اولوری ایسہ اولسون بر کردہ معاہدہ دہ مذکور ایسہ کی سلطنت سنیہ تک استغلا عالینہ عظیم رخنہ آجامش یونندنیولہ دولت علیہ تک مصالحہ داخلیہ ختندہ دولنلرہ بر مداخلہ» رسمیہ حق و برلش اولہجندن فرضا یولانک دغہ چارہ وامکان یولنہ بیجق اولدینی حالہ ماری دولت علیہ دولنرک الی ایدہ جایہ مشترکی ختندہ قالمایچون متلا یونند بش ستنہ بہ قدر سلطنت سنیہ تک عمرو سہ ستنہ لازم کلان اصلاحا جرایہ ہمت بیورہجق جہتلہ اول مذلتک اقتفادستہ مادہ رابعہ تک کان لم یکن حکمتہ کبرسی و اول مدت طرفندہ دخی دولنلر طرفندن امور دولت علیہ بہ

معصون یولیورایدی و چونکہ یونند مقدم سوختہ مادہسی و فوجندہ اولوقت آرای مجموعیہ بہ وساغ شریع شریقی و انک اورزینہ متعلق بیوریلان ارادہ سنیہ بہ جامع اولہرق الہدہ یوننشی اولان سندن علی دغہ فسادہ سلاح وقوت اولدہ جملہ تک معلومی اولدینندن یوکروہ اعلان اولسان نظامات ایسہ شدنیہ دکلن ہیسچ امثال کورلماش غایت تنک بر مادہ یونندیندن شانہ سزچہ اجرایہ مدار اولی و شاید ملشرہ لردہ یوکا قارشو حرکت ایدنلر اولور ایسہ او مقولہ لری قولایقغہ یولہ یانہرق ایچون الہدہ بر سندن قوی یوننشی قبیضہ سندن دخی وکلاچہ غفلت اولتامنشی اقتضا ایدردی خالیوکہ مصلحت بہ صورتندہ طوقلیرق بر مجلس مختصرہ بر قاج کرہ اجتماع ایلہ علی العجلہ ہر شی پاپلوب وکلاچہ فریضہ ذمت و مقتضای صداقت و عبودیت ایچق ذاتلری میدانہ قویقی و حاصل اولہجق انکسار فلوبہ دخی کندولرینی قارشو طوقی صورتلری ایکن فرمان عالیہ قرار وکلاچہ یلہ بحث اولتفسیرن ارادہ سنیہ مختصوہ صورتندہ اعلان اولنشی دخی عقل قاصر کترانہ جہ وکلاچق و غلافقہ مابین بریوک خضادر و فرمان عالینک اعلا تندن ہیسچ اولر ایسہ اون اوننشی کون اول ولات و متصرفینہ عہدنامہ بر مکتوب یازلیق و ایجابات عصریہ دن اولی اورزہ شو ماللہ و یوسورندہ بر فرمان عالی کوندرلہ جکندر سزلر مقدمات مناسبہ ایلہ شمدین خلقت اذہاتی حاضرلہ ہمت ایدیکر یالو بعض وصایا یازلی اہم مہاندن ایکن تحقیق اولندینک کورہ یونند غفلت اولتشدہ و برزم ایچندہ ایکن جس ایدہ میکیمر مشکلاتی خارجدن اورویا یولک دہا طارقی کوردیکتہ و استغنا کی ایدیکتہ بوج دلات ایدرک نظامات جدیدہ برلش سنجہ بہ قدر ممالک دولت علیہ تک بعض موانعندہ دول متفقہ عساکرینک مدت و اقہ اقامتلی لروندن اورویا غرتہ لری شمدین بحث انکجکدہ دکر بوج ایسہ فعلہ کلدیک یمنی دول متفقہ ایلہ ییلاان اتفاق معاہدہ سندن مصلحتک انعقادی عقیدہ و مدیت معینہ طرفندہ حاضر یولوب عسکر و سفینہ لری اعادہ اغزری مشروط ایکن یولہ سبیللہ تعدد اقامت صورتی ظہور ایدہ جک اولور ایسہ یولک دخی مصرت عظیمہ سی اولہجق بدہیدہ ہر نہ ایسہ شمدی مصلحت بہ درجہ کلوب یونند درت ستنہ مقدم قدس مسئلہ تنک صورت تنظیمتہ دائر و بریلان قرار ہر طرفہ مقبول اولش ایکن صکرہ اجراستہ دغہ کلان خطبات عجزایہ حاضری منتج اولدینی کی پو عجزایہ تک مصافحہ بیدل اولہجق ہنکندہ مشہود اولان حرکات غافلانہ دخی دولت علیہ تک شرف و حیثیتی و استقلال عالیسی بر حال خطرناکہ ایصال ایش اولدینندن اول نعمت یوننیز پادشاہمک صادق قوی و کولہ سی اولانلر کورہ پو شیرازن طولای عزون و دغون اولتغہ برابر بعض کونہ تدابیر تعمیریہ دوشمک دخی وجبہ ذمت اولدینتہ بنا شورایی عاجزانہ و قاصرانہ خاطر کتدر اولتشدہ ک

هلال و قارتال

سنة لردن بری عصرک ترقیاته بر درلو او یاماعه ..
 بزه لازم اولان شیرلی سنجوب قبول ایدرهک
 آغسه به ممک .. دائما ترقی احتیاجی اچنده بوجاملاق مدیتیز
 اوزرنده فنا بر تأثیر بر افشدر .
 بر طرفن آلمهقی بز چوقی یکی شیرزه محتاج
 اولدیمیزی حس ایدرکن دیکر جهندن نهیز وار
 و یوقسه ظن ایدرکه هپ باشقه لردن آلمق . ظن
 ایدرکه بزه عالم ، روخزون دوعمه برشی یوقدر .
 بعضاً بو حال معلوماً زه بیه تأثیر ایدرهک کندیزه
 بر درلو او روحی حیوایدن منع ایدمه یز .
 ایته بختزه موشوع اولان (هلال) ده بزم
 فخرمه یوله بر یا کاشش نلایه اوغر ایلور .
 سنجاغیزی سوله بن کوزل (هلال) یی برانسیلردن
 آلدیمزه داتر اولدیه کوکاشش بر فکر واردر ؛
 حتی یومی غنیه لردن برنده یوندن دوت بش سنه
 اول جریان ایدن بختلر ، مقاله لوده بو نتیجه
 چیقادیوردی .
 یوقته رومفا فادینلی قشاجری آواسته آلتون
 و گوموش هلاللر قوبوق جتالاری تریق ایش
 اوله ییلرلر . آله لیلر کیمکاری نعلین باغلیه هلال
 شکنده قیل دیشی ویا کوموش بر قباطه کچیرهک
 اصالت اعلاند بولنشن اوللری پک کمنکدر . اوت ،
 شرقی روما ایمپراطورنی هلال خاندانک رسی
 اولدوق قبول ایتسهک برابر ایمپراطور اوکوست و سائر
 شهره هلالی مدالیه لریله غریب اولمشدر ؛ لکن
 یونلرک هیچ بریتی (هلال) شریک یونلردن ایش
 اولدیفنه بئج قطی بر دلیل اولماز . بیه هرکس
 ایستدیک کی قبوله ایته حررد ،
 مادامک هلاک برانسیلرله کوریلوب بکینه لرهک
 بر هیئت ویا یادشامز طرفندن ایش اولدیفنه داتر
 تاریخی ، صحیح ، غرضدن سالم بر روایت وویغه
 آله یوقدر ؛ البته دیکر صورته مطالعه بیاند
 سربست . اگر تاریخ یوزده - منبی بزه عالم - بر
 ویشیه وارسه تاریخ متعصی و متبطلری بیلدیرلر ،
 هرکسه برابر برده استفاده ایش اولورم .
 ۱۹۱۲ سنه سنده واشینگتونه انقاد ایدن
 قونرمده تورکیهک هلال آخری مناقشه اولندینی
 وعلامته ایکیک اوله نی سز ایدلرکی زمان یونان
 صلیب امر هرخصنک « هلال برانسیلر ایمپراطورنی
 خریستیان ایکن برانسیلر بر علامت ایدی . هلال
 مسلمان بر علامت دکادر . بناء علیه هیمزک قبول
 ایدمه بکجز بر علامتدر . دینش اولدینی روایت
 ایدادیوردی .
 بو اعدارده حیرت ایدیهک برشی کوردم .
 البته هرکس کندی دوشونور ، برده تاریخو

فواد پاشا بو مطالعه اوزرنه کولش :
 — عارف افندی ده یویوک ایلی ایدی .
 دینش . اوزمان کندیسه شوجوب ویرلش ؛
 اوت . او دخی اگرچه بیوک ایلی ایدی .
 انحق اهل اسلامدن اولوب اروپا اصولنه تمایله
 واقف اولدیندن ویزمه کمالاً آمیزش اچنکدن
 انک ضروری اولیوب اما قالیما کی تمایله بزم اولورده
 اولدیندن انک رتبه می ملوقونور .
 حال یوک اصلاحات فرماتی تشویق ، اسلامله
 خریستیانلرک عین حقله مالک اولمالرنی ترغیب ایدن
 دولتردن بری ده آوستریا دولتیله ، اصلاحات فرماتی
 اعلان ایدن عثمانيه قارش یوله بر تکلیفک درمیانی
 غریب کورونه جکدی . یونک ایچون لافرنیک سنگلی
 دیکشدرلش ، نهایت مسئله شو صورته تأویل
 ایدلش :

— شمدی اوستریا لولک هر طرفده اورت
 ایلیسی اولوب ویا نهده یونان الجیلر دخی اورت
 ایلیکدن یوقاری اولدقاری جهته یوانیه کوندرله جک
 الجینک دخی بیوک الجی اوامسی مناسب اولور .
 مع مایه بومستله بعراض ایدن یا لکر آوستریا دکادی ؛
 فرانسه خارجیه ناظری ده اعراض ایش ، یارس
 ایلیسی محمد حیل پک طرفندن مسئله رسماً فواد
 پاشایه یازیلشیدی . فواد پاشا ، اصلاحات فرمانه
 طرفدار اولدینی ایچون ، بومعامله کندی مطالعه سنه
 اساس اتخاذ ایش :

— دول اورویا ولت علیه طرفندن خریستیان
 تبعه سنه بعض معاملات لظیفه اجرا اولمشنی ایستلر
 ایسه ده اوله وکلانه ووزراعه چیقمارلی بر یوقدر
 ایستیمه جککری بوماده ایدمه ثابت اولور .
 فاشدر . اصلاحات فرمانک علیه ده بولونانلر
 ایسه ، یونی مثال کوسترهک ، فرمانک تنظیمنده
 وکلانک حدندن فضله ایلری کیتش اولدقاری
 سوبیلورلردی . واقفا فواد پاشاده معارضه یله
 فکردی ؛ فقط اونلرک مطالعه لرنی اسلا وارد
 کورمیوردی . حتی فرمان حقده جریان ایدن
 بر مذاکره ائاستنده پاشا ، قایمه عیناً شو سوزلری
 سوله مشدر :

— دولت علیه دوت اساس اوزره مؤسس
 اولوب یونلر ایله هرصل ایستیلور ایسه ادارمی
 وایرولسی قابل اولور . یونلردن هر حققیقی ناقص
 اولورایسه اداره قابل اولاز . دوت اساس یودر :
 ملت اسلامیه ، دولت تورکیه ، سلطان عثمانيه ،
 پابنت استانبول .

یویوک آله ، ۱۸ قسرن اول ۱۹۱۸

محمد رفیق

آچق ، عثمانيلری ضعیف دوشوره رک پارچالامق ،
 وهر پارچالاشده کندیلرینه اقتصادی ، تجاری ،
 جغرافی ، سیاسی حصول تأمین ایلیکدی . یوقسه
 خریستیان تنصرلرک عثماني وطنده ایلر یوله بری ،
 مسلمانلر عین حقوقه مالک اولراق عثماني وطنی
 حقیق بر وطنداش ، ناموسکلر برهمشهری صفیه
 اداره ایتلری ، عثماني ملکنده اجنبی مداخله سی
 تولد ایتیه جک وجهه عثماني وطنک یوکسکده سنه
 چالیشیلاری اورویا سیاستک غایه سنه و منفعتده
 مضمری . اوزمان ، دولترک شرق پولیتیکه سنده
 مهم بر تبدل حاصل اولاجدی ؛ شرقة ذکی ،
 قنل ، عادل ، قانونی پردولت بولونغانی ، اورویا ناک
 شرق تجارتی ، شرقة چور دکاری انترنصری
 زیروزر ایدمه جکدی . نتیکه بو حقیقت ، اصلاحات
 فرمانندن سورک ، اوفاق بر حادته یله تماماً آکلاشیلدی :
 قالیما کی بکک تعلقن اراده سنه اقتصادسندی .
 کندیسه ویا نه سفارت سیمه می مناسب کورولدی .
 اوله یارس ایلیککده بولوندینی ایچون عهدده سنه
 یویوک ایلیکک ویریلدی . فقط اوزمان اولورده
 سفیری موسورس بکده یویوک ایلیکک ویرلک
 لازمدی . بو سیدن فواد پاشا ، قالیما کی بکک
 اورت ایلیکک ویا نه سفارت تعینتی مناسب کوردی ،
 و او صورته اراده سنه سی استحصال ایدندی . قالیما کی
 بکی باب عالی یه چاغری ، کامل بکک اولمه سنده
 کندیسه اورت ایلیکک تعین ایدلرکی یونلیدی ، قالیما کی
 پک قبول اقدی ، پاساپورتنی ایستندی ، فواد
 پاشانک بوک فنا حالده جانی صیفیدی ، آرقالیدی .

— وارسون کیتون ؛
 دییه جکدی . فقط صافی عارف افندی یویوک
 ایلی ایدی . بناء علیه قالیما کی بکدن یویوک ایلیکک
 دریغ اولونغانی « خریستیان اولشدن ناشیمز » دییه
 دیدی قودی به سبب اولاجنبی دوشوندی ، قالیما کیتک
 بو دوتش حرکتی هضم ایددی . جان عرض ایددی ،
 قالیما کی بک یویوک ایلی تعین ایدلدی ، موسورس
 بکده یویوک ایلیکک ایله رتبه اولی صنف اولی
 رتبه می ویرلدی ، مسئله ویا نه یازلیدی . فقط آوستریا
 دولتی قالیما کی بکک اورت ایلیکک قبول اولونا .
 بیایرسده یویوک ایلیکک قبول اولونامیه جفی بیان
 ایددی . سیدی ، فرانسهک ویا نهده مقم ایلیجینی
 اورت ایلی ایش . باطبع دوات علیه ایلیجینک
 کندیسه تقدیمی چکه مشرشی . اگر اوکاده فرانسه
 دولتی یویوک ایلیکک ویرلک اولسه ، باقالبه
 آوستریا کده فرانسه ده ایلیجیسه یویوک ایلیکک
 ویرلک لازم کله جکشد . حال یوک فرانسه ده کی
 اوستریا ایلیجینی کیمش ، کندیسه یویوک ایلیکک
 ویرلسی سنه نظراً آوستریا اصولنه مخالفش .
 ایلیکک یارسده یویوک برفودنی وارمش ، ایمپراطور
 کندیسی سولک درجه سوبورمش . غزلبه برنه باشه
 برنکده هم وفاق اولامیه حقیقش . بناء علیه قالیما کی
 بکک یویوک ایلیکک قبول ممکن دکاش .